

Posudek oponenta na doktorskou práci Mgr.Jany Marešové

Human preferences to animal species and its impact on species conservation

Vedoucí: doc.RNDr.Daniel Frynta, Ph.D.

Katedra zoologie PřF UK v Praze, pracovní skupina pro etologii a ekologii

Doktorský program Zoologie

2012

Předložená práce se standardně sestává ze sedmi časopiseckých článků, z toho šesti již přijatých a publikovaných a jednoho v recenzním řízení, kdy u čtyřech z nich je adeptka první autorkou, u tří druhou. Obecně řečeno se práce týkají estetických preferencí lidí různých populací, kultur a věkových kategorií při posuzování vzhledu různých živočišných druhů: čtyři práce se týkají hroznýšovitých hadů (Boidae), dvě užovek rodu *Lampropeltis* a jedna různých druhů plazů, ptáků a savců chovaných v zoologických zahradách. Namísto obvyklého obsáhlého zvažování o procentážích autorského podílu adeptky u jednotlivých prací a impaktfaktorech časopisů, v nichž k publikacím došlo – pokud by byly tím jediným relevantním, mohl by doktoráty udílet libovolný administrativní pracovník, či v přítomné době už spíše automat – by se chtěl autor posudku po starodávnu zamyslet nad reálným ideovým přínosem adeptčiny prací a některými kameny úrazu evolučně psychologického způsobu uvažování, v pracích aplikovaného.

Předně budiž konstatováno, že práce spolu s komentářem splňují formální kritéria, kladená na současnou doktorskou práci v oboru zoologie co do počtu i způsobu publikace svých jednotlivých součástí. Adeptka vykazuje dobrou znalost současné relevantní literatury ve svém oboru, který představuje přesné rozmezí kulturní antropologie, (evoluční)psychologie a zoologie. Jedná se o obor bádání neobyčejně zajímavý, neboť „subjektivní“ význam jednoho každého druhu a jeho estetické percepce, i v odlehlých kulturách pozoruhodně podobných, má potom přímý vliv na četnost chovu těchto druhů v zoologických zahradách (a tím nepřímo i na šanci jejich eventuelního zachování v případě ohrožení na přirozených stanovištích), jak zejména ve dvou posledních pracích adeptka obsáhle dovozuje. Za jejími zkoumániami a závěry stojí neobyčejný objem terénní práce, provedený na mnoha místech zemského povrchu (z části i jinými terénními pracovníky) a výsledná data jsou bedlivě a standardně statisticky zpracována. Evolučně psychologické stanovisko, z něhož jsou výsledky interpretovány, je sice obecně vzato nepochybně správné, ukazuje značnou míru psychické homogenity lidstva a jistě koření v dobách ještě před diferenciací dnešních odlehlých populací a rasových okruhů. Některé rysy těchto tendencí, např. ostražitost při spatření „aposematických“ barevných kombinací, nás ovšem spojuje s většinou vyšších obratlovců, ba, zdá se, i s kudlankami. Hadi jsou nepochybně pro volně operující lovce a sběrače v tropech (potažmo byli i pro jejich předlidské předky) skutečně zdrojem reálného ohrožení, ofiofobie ovšem není zdaleka tak výhradní a panická, jak bychom v tomto případě mohli očekávat. Estetické zalíbení na pestrých a nápadných hadech je v mnoha případech dosti značné a v případě jiných na člověka mocně esteticky působících živočichů, např. velkých kočkovitých šelem, je ještě větší, navzdory reálnému smrtelnému ohrožení zde však jakákoli panická reakce chybí. Z tohoto důvodu se oponentovi zdá upřílišněné a posunuté do velmi spekulativní roviny, že děti, jakožto z důvodů svých drobnějších proporcí ohrožené, vrozeně preferují spíše menší

boidy s nezřetelným zaškrcením krční partie a málo zdůrazněnou hlavou, tj. zejména příslušníky podčeledi Ericinae. Tato skutečnost jistě pěkně zapadá do „evoluční mytologie“ ve smyslu Wilsonově, jako obvykle zde ale máme celou řadu jevů, které se zdají naznačovat, že přírodní výběr v jednom případě jako by minuciózně ladil nejmenší detaily, v jiném naopak břevno v oku neviděl: Pomysleme zde např. i na intenzivní lidské estetické preference, optické i olfaktorické, týkající se květů vyšších rostlin, biologicky pro člověka vesměs naprosto zbytných, ba často i toxických. Tato skutečnost zajisté neudivuje řekněme u žahadlových blanokřídlých či mnoha dipter, kteréžto skupiny jsou z květů převážnou měrou živý, proč je však člověku vůně fialky či konvalinky mnohem příjemnější nežli pachy vydávané vlastními mláďaty či pohlavními partnery?

Tyto poznámky jsou ovšem spíše navozením k diskusi o obecných rysech lidské percepce živých organismů vůbec a s tím spojených záludnostech nežli vážnou výtkou – práce splňuje požadavky kladené na doktorské práce v oboru zoologie na PřF UK a oponent ji plně doporučuje k obhajobě před příslušnou komisí a přeje adeptce hodně štěstí a entusiasmů do jejích budoucích studií v tomto nepochybně krajně zajímavém a záslužném oboru.

V Praze, 1.3.2012

Prof. RNDr. Stanislav Komárek, Dr.
Kat. filosofie přír. věd PřF UK